IDEJNA ZASNOVA REVITALIZACIJE DVORCA PONOVIČE PRI LITIJI

LEA OBREZA LIBER, mentor: izr. prof. dr. Ljubo Lah, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana, 2026

Magistrska naloga obravnava možnost arhitekturne revitalizacije Dvorca Ponoviče pri Litiji z namenom njegove vključitve v obstoječo turistično ponudbo območja. Dvorec je renesančna stavba, ki je zaradi lege v bližini Litije, ob reki Savi in železniški progi, v preteklosti opravljala pomembno strateško in gospodarsko funkcijo. Skupaj z vrtom je razglašen za spomenik lokalnega pomena. Kljub izjemni kulturni in arhitekturni vrednosti je bil vrsto let brez ustrezne vsebine in je vidno propadal, zato naloga predvideva nov program za oživitev objekta in lokacije. Predlagana zasnova vključuje umestitev vsebine, ki bo dvorec povezala z razvito turistično ponudbo območja ter omogočila celovito izrabo njegovega prostorskega in razvojnega potenciala. Zasnovana je prenova, ki spoštuje arhitekturno dediščino dvorca in ga hkrati prilagaja sodobnim potrebam. Rešitev predvideva vzpostavitev programa butičnega hotela v obstoječem volumnu dvorca, ureditev parkovnih površin ter umestitev dodatnih storitvenih dejavnosti v novem objektu. Na ta način dvorec pridobi trajnostno in kakovostno vsebinsko vlogo, postane prostor srečevanja lokalnega prebivalstva ter hkrati pomemben element turistične ponudbe območja.

TEORETIČNA IZHODIŠČA

Prilagodljiva ponovna uporaba

Je proces preoblikovanja obstoječih objektov z novo funkcijo, pri čemer se ohranja njihova kulturna, estetska in materialna identiteta. Gre za trajnostno alternativo odstranitvi ali novi gradnji, saj podaljšuje življenjsko dobo objekta, zmanjšuje porabo virov in negativne okoljske vplive. Ta pristop naslavlja družbene, kulturne in prostorske potrebe sodobne skupnosti, obenem pa ohranja zgodovinske elemente in vzpostavlja ravnotežje med starim in novim. Prilagodljiva ponovna uporaba omogoča tudi prostorsko, socialno in ekonomsko revitalizacijo, spodbuja lokalni razvoj ter prispeva k izboljšanju kakovosti bivanja.

Intervencija v zgodovinski kontekst: odnos staro–novo

Sodobna arhitektura v zgodovinskem prostoru zahteva občutljivo ravnovesje med ohranjanjem dediščine in izražanjem sodobne identitete. Novi objekti morajo jasno komunicirati sodobni časovni sloj, hkrati pa spoštovati preteklost. Oblikovanje odnosa med starim in novim se lahko izvaja preko kontrasta, ki izpostavi vrednost starega ali subtilnega ujemanja, ki ohranja harmoničnost prostora. Pomembni so materiali, linije, volumni in barvna paleta, medtem ko premišljena umestitev, proporcije in prehodne cone omogočajo vizualni in funkcionalni dialog med zgodovinskim in sodobnim izrazom.

Revitalizacija kot celostna prostorska strategija

Revitalizacija zgodovinskih prostorov presega obnovo posameznih objektov in deluje kot celostna strategija, ki povezuje arhitekturo, krajino in programske vsebine. Koncept dvorec–paviljon–park ustvarja integrirano celoto, kjer park ni le dekorativni element, temveč aktivni del doživetja prostora. Premišljeno umeščeni programi, poti in razgledi omogočajo obiskovalcem celovito izkušnjo zgodovine, arhitekture in narave. Takšen pristop oživlja prostor kot celoto in ustvarja trajnostno, funkcionalno in doživljajsko bogato okolje.

Kulturna dediščina

Zajema materialne in nematerialne vrednote iz preteklosti, ki oblikujejo identiteto prostora. Poleg posameznih spomenikov in kulturne krajine vključuje stavbno dediščino, ki kot materialno pričevanje zgodovinskega razvoja prispeva k turistični prepoznavnosti kraja in oblikuje njegov osrednji motiv obiska.

Turizem kot teoretično izhodišče za oblikovanje programa

Je kompleksna družbeno-gospodarska dejavnost, ki vključuje mobilnost ljudi, doživljanje prostora ter interakcijo z lokalnimi kulturnimi, naravnimi in socialnimi značilnostmi. V teoretičnem smislu ni zgolj gospodarska dejavnost, temveč tudi proces oblikovanja in interpretacije prostora, ki temelji na prepoznavanju in vrednotenju lokalne identitete ter kulturne dediščine.

KONCEPT

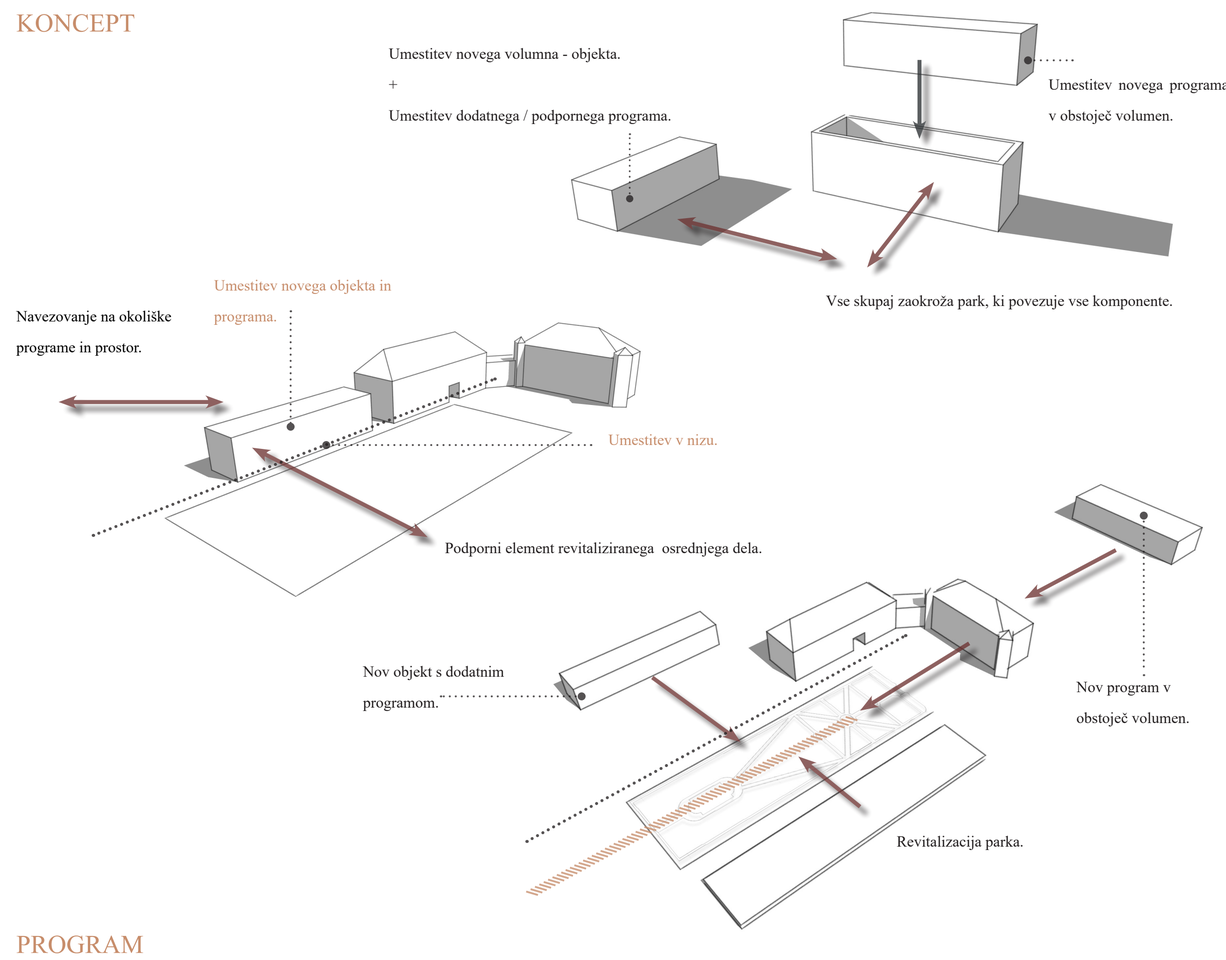

PROGRAM

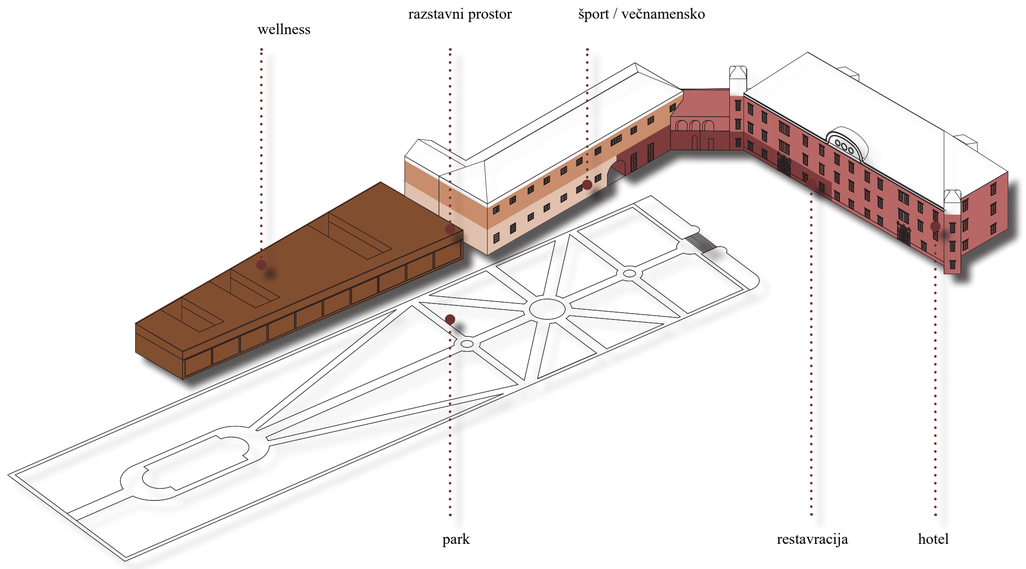

ZASNOVA

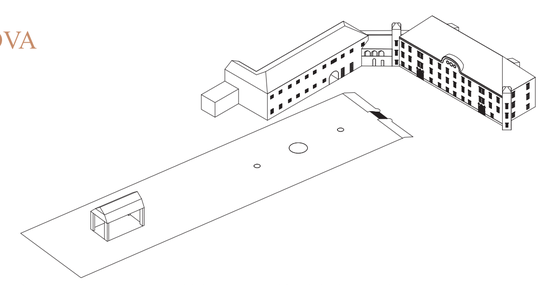

1. Obstoječa struktura gradu, pomožnega objekta ter ostanki nekdanjega parka.

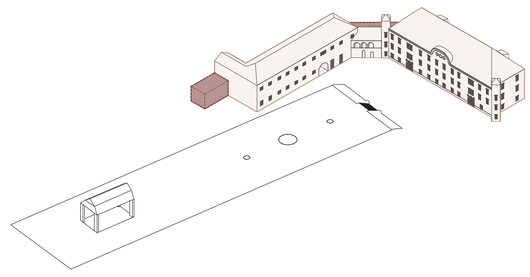

2. Odstranijo se manjši moteči prizidki, obstoječi objekti se sanirajo in obnovijo.

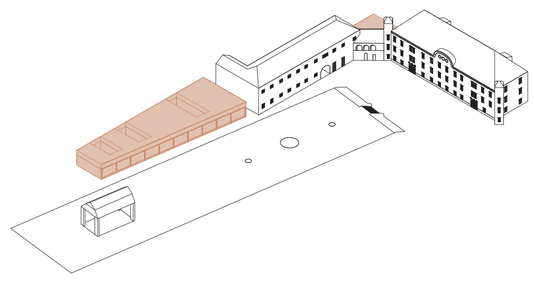

3. Predvidena je umestitev dveh novih volumnov, ki prostorsko zaključujeta območje in oblikujeta atrijsko zasnovo. Paviljonski objekt, namenjen umestitvi novega podpornega programa. Prizidek k osrednjemu objektu dvorca, namenjen zagotavljanju prostorskih in funkcionalnih standardov novoumeščenega programa.

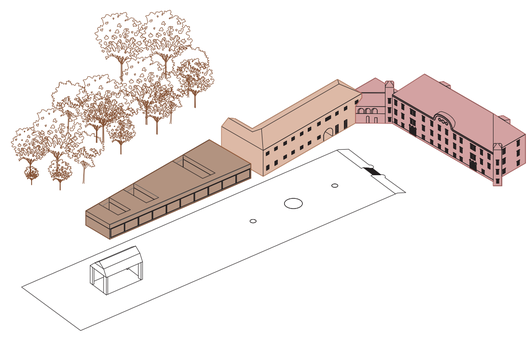

4. Obstoječe danosti območja in oblika volumnov določa programsko zasnovo: vsak objekt predstavlja svoj programski sklop, ki se med sabo dopolnjujejo in skupaj delujejo kot celota.

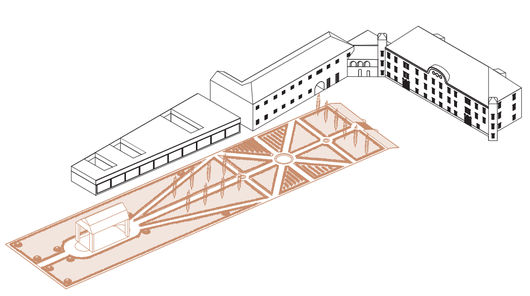

5. Park se rekonstruira in revitalizira.

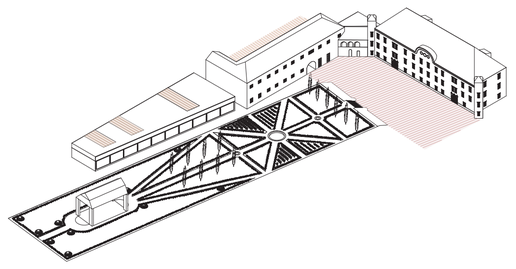

6. Zunanja ureditev izhaja iz zasnove novih atrijev.

Ob posameznem volumnu se oblikuje pripadajoča atrijska zunanja površina, katere velikost in oblikovanje sta prilagojena programskim potrebam posamezne stavbe.

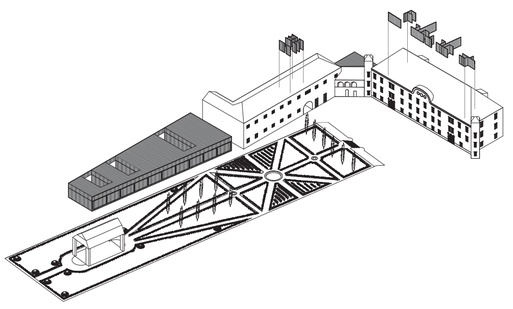

7. Novi posegi predstavljajo nasprotje obstoječemu.

Obstoječe = kamen = težko

Novo = lahko = les

Materialnost novih posegov se navezuje na gozd, ki tvori okolico objekta.

Ohranitev in celovita prenova fasade, vključno z restavracijo oken ter obnovo vseh arhitekturnih detajlov.

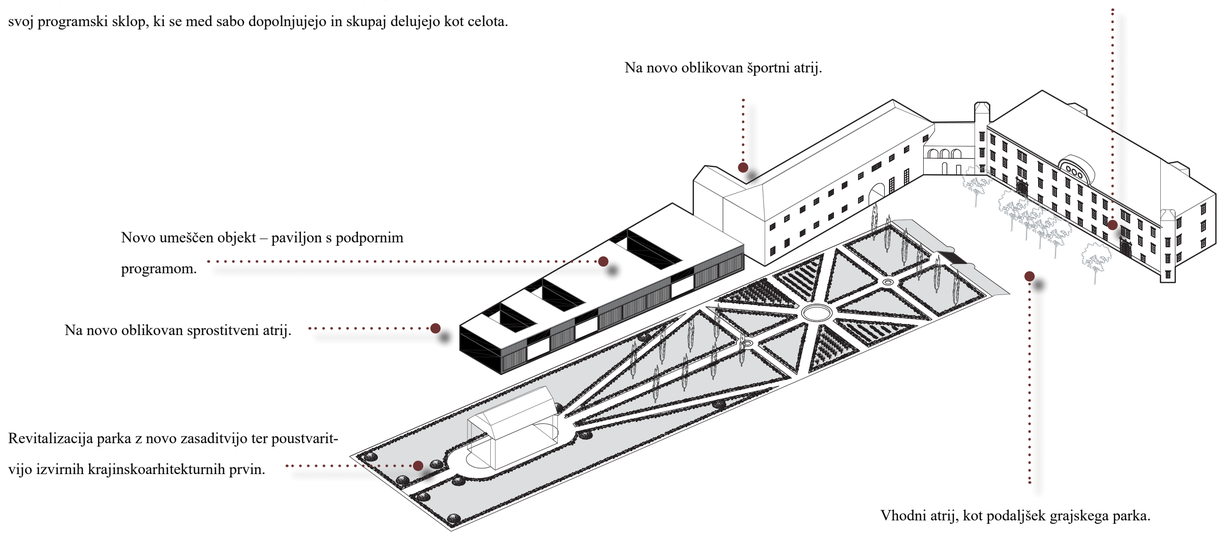

SITUACIJA

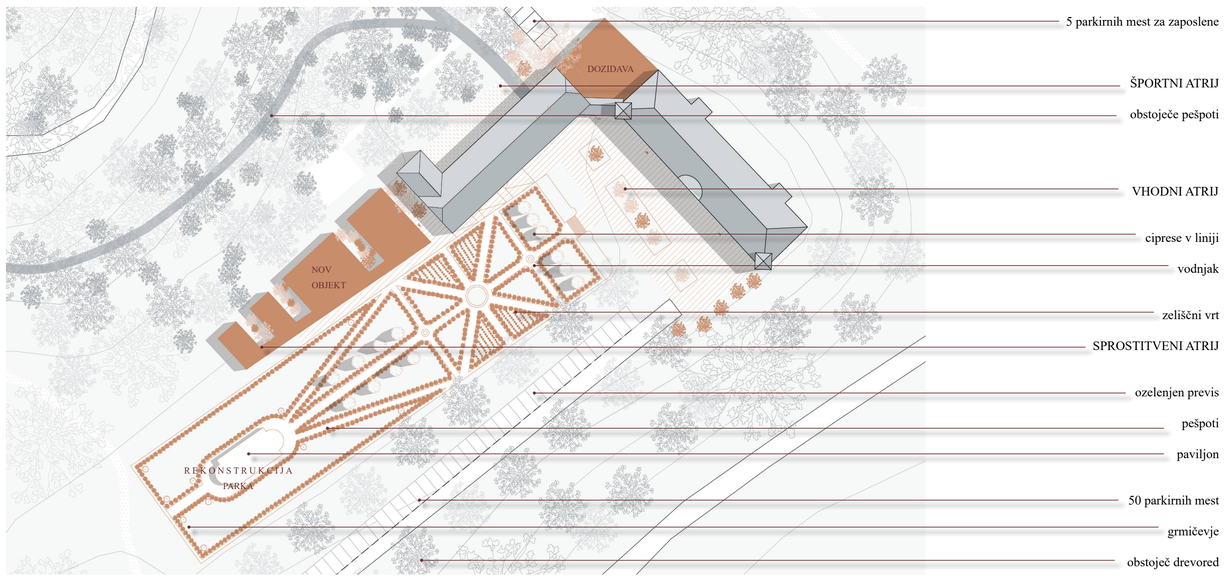

PREREZI

PREREZ DVOREC A-A

CELOTEN PREREZ D-D

PREREZ DVOREC E-E

FASADE

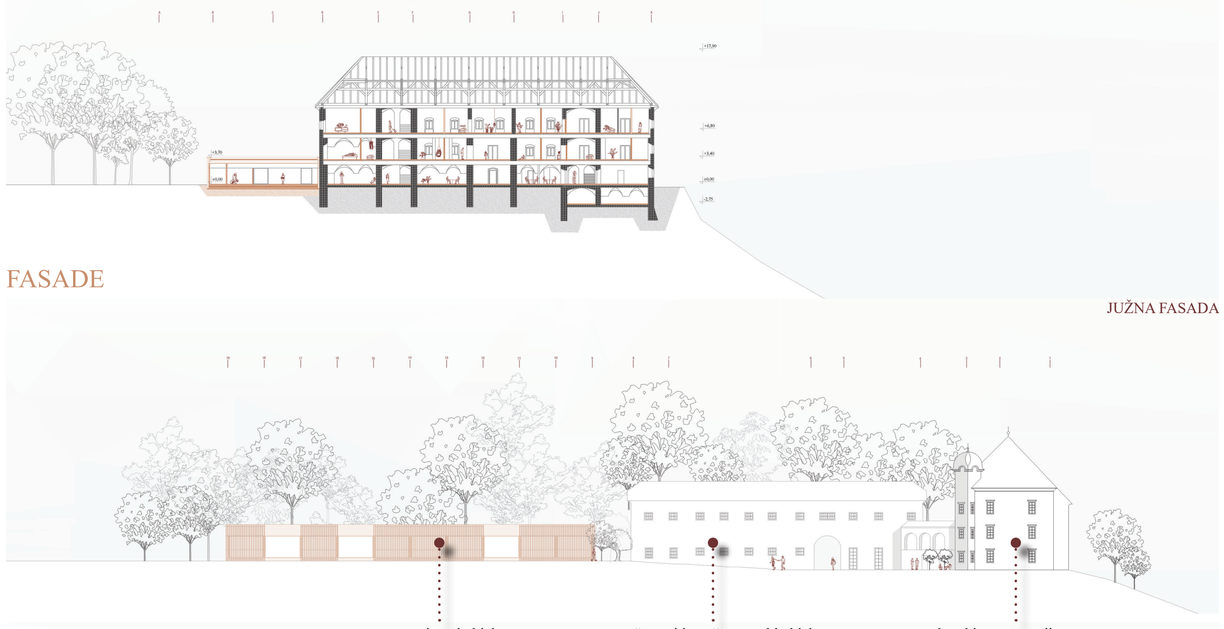

JUŽNA FASADA

sprostitveni objekt

športni in večnamenski objekt

hotel in restavracija

VZHODNA FASADA

sprostitveni objekt

hotel in restavracija

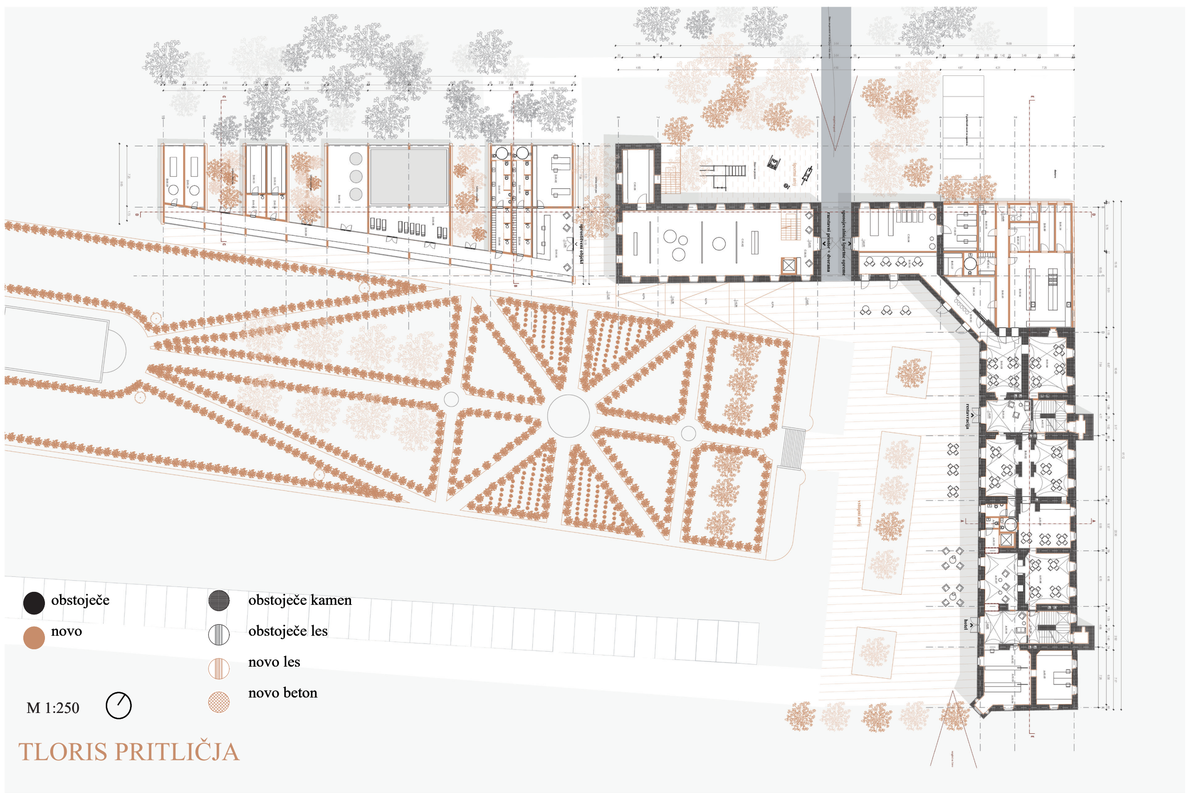

TLORIS PRITLIČJA

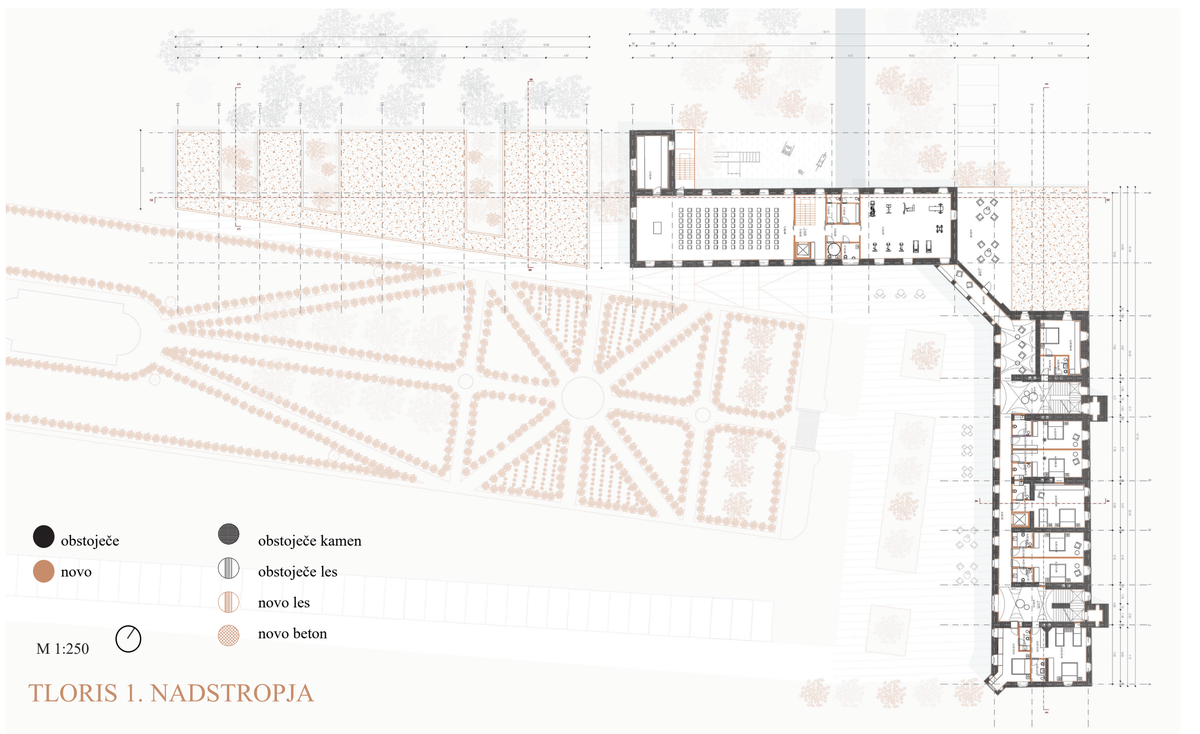

TLORIS 1. NADSTROPJA

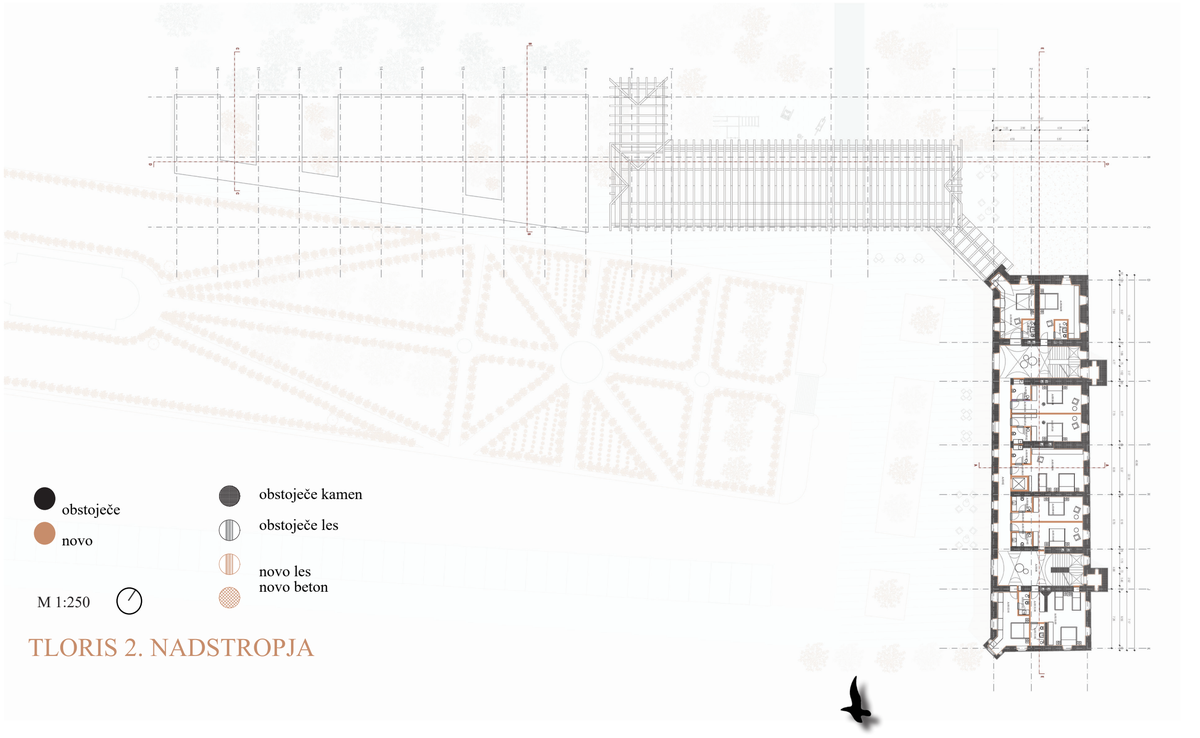

TLORIS 2. NADSTROPJA

